

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

ΤΗΣ

ΕΝ ΡΩΜΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ 1911

ΥΠΟ

Α. ΤΥΠΑΛΔΟΥ ΜΠΑΣΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΑΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

1913

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ
ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΡΩΜΗΣ

202.4 G.R. 1913
C.2

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

ΤΗΣ

ΕΝ ΡΩΜΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ 1911

ΥΠΟ

Α. ΤΥΠΑΛΔΟΥ ΜΠΑΣΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΑΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

1913

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΑΠΟ ΤΗ

ΠΡΟΣ

ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΕΒ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Φρονῶν, ὅτι πάντες, εἰς οὓς ἀνατίθεται δημοσία ὑπηρεσία, ὀφείλουσιν, οὐ μόνον ἐνθύνειν τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν διαχειρίσεως, ἀλλὰ λογοδοσίαν καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν πεπραγμένων ἐν γένει, προδράξασα σχετιζήν ἀπόγραφον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπ' ἐνζαυγία τῆς λήξεως τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῇ ἔργου. Τὴν ἀπόγραφον ταύτην ἐκτελούν συνέταξα τὴν προκειμένην ἔκθεσιν, ἣν λαμβάνω τὴν τιμὴν καὶ ὑποβάλλω ὑμῖν συνημμένως.

Ἐνπειθέστατος

Ὁ Πρόεδρος καὶ Γενικὸς Ἐπίτροπος

Α. ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΜΠΑΣΙΑΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εἰσαγωγή.

Σκοπὸς τῆς Ἐκθέσεως.

Αἱ Θέμαι τοῦ Διοκλητιανοῦ.

Τὸ ἀρχαιολογικὸν Ἑλληνικὸν Τμήμα.

Οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες καὶ αἱ Μετροφοτογραφίαι.

Τὸ ἱστορικὸν Λεύκωμα τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ καλλιτεχνικὸν Ἑλληνικὸν Τμήμα.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ Πύλη τῶν Δεόντων (ἀριθ. Καταλόγου 1).

Κόρη (ἀριθ. Καταλόγου 26).

Ζωοφόρος βορείου πτεροῦς τῆς Ἀκροπόλεως (ἀριθ. Καταλ. 42).

Ἐορμῆς τοῦ Πραξιτέλους (ἀριθ. Καταλόγου 69).

Ποσειδῶν (ἀριθ. Καταλόγου 106).

Ὁρχηστρίς (ἀριθ. Καταλόγου 122).

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Η' Παλαιολόγος.

Μετροφοτογραφία ἐξ τοῦ Κεραμεικοῦ.

Ἐσωτερικὸν τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Κροστήστον.

Αὐτοσχέδιος Συναλία Γ. Ἰακωβίδου.

Ἡ Αἰπὸλος Ν. Ὀθωναίου.

Αεξίωσις ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Τμήματι.

Η ΕΛΛΑΣ

ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἱταλικὴ Προσβεία διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 115, ἀπὸ 23 ὃ Φεβρουαρίου 1908 λίαν κολακευτικοῦ ἐγγράφου αὐτῆς ἀνήγγειλεν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον τὴν τέλεσιν Ἰωβιλιαίου ἐπὶ τῇ πενηχοστῇ ἀμνηστηρίδι ἀπὸ τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἱταλικῶν Χωρῶν καὶ τῆς ἀναζηρούξεως τῆς Ρώμης ὡς Πρωτευούσης, διὰ σειρᾶς ἐορτῶν καὶ τελέσεως ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Καλλιτεχνίας, Ἱστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας, ὡς ἐπίσης καὶ προδόντων Βιομηχανίας καὶ Ἐργασίας ἐν Τουρίνῳ, μεθ' ὃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δυνάμει τῶν ὑπ' ἀριθ. 20887, ἀπὸ 24^{ης} Μαρτίου 1908 καὶ 10092 ἀπὸ 7^{ης} Ἀπριλίου 1908 ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν κατήρτισεν Ἐπιτροπὴν, πρὸς μελέτην τοῦ δυνατοῦ καὶ λυσιτελοῦς τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ εἰρημένῃ Ἐκθέσει, τοῦ πιθανοῦ ἠθικοῦ κέρδους, καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς δαπάνης, ἧτις ἤθελεν ἀπαιτηθῆ διὰ τὴν τοιαύτην συμμετοχὴν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη συνεχοῦστέτο ἐκ τῶν κ. κ. Α. Τυράλδου Μπασιά, Ἀντιπροέδρου τῆς Βουλῆς, ὡς Προέδρου, Φερδιν. Σερπίρη, Γεν. Διευθυντοῦ τῶν Μεταλλείων Λαυρίου, ὡς Ἀντιπροέδρου, Περικλ. Μαζαράκη, ὡς Γραμματέως, Θεοδώρου Ρετσίνα, Κ. Παλαμχαλοπούλου, Ἐπ. Ἐμπειροῦ, Βουλευτῶν, Ζαφ. Μά-

τσα, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, Δημ. Γεωργιάδου, συμβούλου τῶν Ἑλληνικῶν Σιδηροδρόμων, Κυρ. Στεφάνου, Προτάνεως τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, Π. Καββαδία, Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου καὶ Γεν. Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων, Σπυρ. Λάμπρου, Προτάνεως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, Δημ. Καμπούρογλου, Ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκῃς, Β. Λούσμανη, Ταγματάρχου τῶν Γεν. Ἐπιτελῶν, Ν. Βασιλειάδου, Ἐργοστασιάρχου, Κ. Ράδου, Καθηγητοῦ ἐν τῇ Ναυτικῇ τῶν Λογίμων Σχολῇ καὶ Σ. Χαρολάου, Διευθυντοῦ τῆς Ἑταιρείας τῶν Οἴνων καὶ Οἴνοπνευμάτων.

Εἰς τοῦτους διὰ νεωτέρων ἀποφάσεων προσετέθησαν οἱ κ. κ. Π. Μερλόπουλος, πρόην Ὑπουργὸς καὶ Πρόεδρος τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἑταιρείας καὶ Δημ. Καλογερόπουλος, Διευθυντῆς τῆς Πινακοθήκῃς.

Τῆς μεγάλης ταύτης Ἐπιτροπῆς συνέστη εἰδικὸν Τμήμα ἐκ τῶν κ. κ. Α. Τυπάλδου Μπασιά, ὡς Πρόεδρου, Π. Μαζαράκη, ὡς Γενικοῦ Γραμματέως καὶ τῶν κ. κ. Π. Καββαδία, Π. Μερλοπούλου, Α. Καμπούρογλου, Β. Λούσμανη, Ἐπ. Ἐμπειρίου, Κ. Παπαμιχαλοπούλου καὶ Κ. Ράδου, ὅπως μελετήσῃ τὰ ἀνωτέρω θέματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν Ρώμῃ Ἐκθεσιν, δι' ἣ ἀποφασίσαν κατ' ἀρχὴν τὴν συμμετοχὴν ἐξέλεξεν ὡς εἰσηγητὴν τὸν κ. Σπύρον Λάμπρου, εἰς ὃν ἀνέθεσεν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς Ρώμην μεταβάσεώς του, ὅπως μελετήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ θέματα ταῦτα.

Ἐπειδὴ τῆς ἐπανόδου τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου, ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ὑπέβαλε τὴν ἐκθεσὶν τῆς εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργείων, ὅπερ προὐκάλεσε τὸ ἀπὸ 22 Ὀκτωβρίου 1908 Β. Διάταγμα, δι' οὗ ἀπεφασίζετο ὀριστικῶς ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ Διεθνή Ἐκθεσιν καὶ ἀνετίθετο ἡ ὀργάνωσις καὶ ἐπιμέλεια τοῦ Ἑλλην. Τμήματος εἰς Ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον Προεδρίαν τῶν κ. κ. Ὑπουργῶν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαι-

δεύσεως, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν κ. κ. Α. Τυπάλδου Μπασιά, Προεδρεύοντος Ἀντιπροέδρου τῆς Βουλῆς ὡς Προέδρου, Ἰωάννου Βαλαωρίτου Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ὡς Ταμίου, Ἐλ. Ἐμπειρίου, Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, Σπ. Λάμπρου Πρωτάνεως ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Π. Καρολίδου, Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, Π. Καββαδία, Γεν. Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων, Δ. Καμπούρογλου, Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, Π. Μαζαράκη, Τμηματάρχου, Π. Μερλοπούλου, Προέδρου τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας, Β. Λούριανη, Ταγματάρχου τῶν Γεν. Ἐπιτελῶν, Κ. Ράδου, Καθηγητοῦ καὶ Ἀλ. Φιλαδέλφους, Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Εἰς τούτους διὰ νεοτέρων ἀποφάσεων προσετέθησαν οἱ κ. κ. Α. Σλήμαν, Βουλευτῆς καὶ Γ. Ἰακωβίδης, Πρόεδρος τῆς Πανακροατικῆς καὶ Διευθυντῆς τῶν Σχολῶν τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη συνελθούσα τὴν 29^{ην} Νοεμβρίου 1908 πρὸς εὐχερῆ διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου καὶ συμφώνως πρὸς τὸ καταστατικὸν αὐτῆς Ἀτάγμα ἐξέλεξεν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Α. Τ. Μπασιά, ὡς Προέδρου, Σπ. Λάμπρου, ὡς Ἀντιπροέδρου καὶ Εἰσηγητοῦ τοῦ Ἱστορικοῦ Τμήματος, Π. Καββαδία, Εἰσηγητοῦ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος, Π. Μερλοπούλου, Εἰσηγητοῦ τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Τμήματος, Δημ. Καμπούρογλου, Εἰσηγητοῦ τοῦ Ἱστορικοῦ Λευκώματος τῆς Πόλεως Ἀθηνῶν καὶ Π. Μαζαράκη, Γενικοῦ Γραμματέως.

Εἰς τούτους προσετέθη βραδύτερον καὶ ὁ κ. Γ. Ἰακωβίδης, ὡς Εἰσηγητῆς τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Τμήματος.

Συνελθούσης τῆς ἀνωτέρω Ἐπιτροπῆς, ἀπεφασίσθη, ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν Τμήμα περιλάβῃ ἐπιστημονικὴν συλλογὴν ἐκμαγαίων, ἔργων τῶν καλλιτέρων γλυπτῶν τῶν ἐν τοῖς Μουσείοις εὐρισκομένων καὶ Ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς τέχνης, συλλογὴν πιστῶν ἀντιτύπων εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, τῶν ἐν ταῖς διαφόροις Βιβλιοθήκαις καὶ Μουσείοις, συλλογὴν φωτογραφιῶν τῶν ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων καὶ τοπίων,

ἱστορικὸν λεύκωμα τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διὰ φωτογραφικῶν ἀντιτύπων, εἰλημμένον ἐκ τῶν ἔργων τῶν τότε περιηγητῶν καὶ τέλος συλλογὴν τῶν καλλιτέρων εἰκόπων τῶν συγχρόνων ἑλλήνων καλλιτεχνῶν.

Ἐκτοτε ἡ μὲν ὀλομέλεια συνήλθεν ἐπτάκις, ἡ δ' ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ 44άκις.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ συνεδρίαν τῆς ὀλομελείας, γενομένην τῇ 7^ῃ Μαρτίου 1911 ὀνομάσθη Γεν. Ἐπίτροπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος ὁ καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Α. Τυπάλδος Μπασσιῆς καὶ ἀπεφασίσθη, ὅπως, κατὰ τὴν εἰς Ρώμην ἀπουσίαν αὐτοῦ, ἀναπληρῶνται ὑπὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀντεπιτρόπου.

Οὗτο διατεθέντων τῶν πραγμάτων ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐχώρησεν εὐθὺς πρὸς τὸν διαγεγραμμένον σκολόν της.

Ἡ ἐν Ρώμῃ Διεθνὴς Ἐκθέσις περιελάμβανε 4 ἐν ὄλῳ διακεκομμένα τμήματα: Α^{ον}) Τὸ Ἀρχαιολογικὸν ἐν ταῖς Θέρμαις τοῦ Διοσκλητιανοῦ. Β^{ον}) Τὸ Καλλιτεχνικὸν ἐν τῇ Valle Julia. Γ^{ον}) Τὸ Ἐθνολογικὸν ἐν τῇ Piazza d'armi καὶ Α^{ον}) Τὸ τῆς ἀναδρομικῆς τέχνης ἐν τῷ Castel St Angelo. Τὰ ἑλληνικὰ ἐκθέματα περιλαμβάνοντο ἐν τοῖς Α' καὶ Β' Τμήμασιν.

Ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος ἐν ταῖς Θέρμαις ἐγένετο τῇ 26^ῃ Ἀπριλίου 1911, παρουσίᾳ τοῦ Βασιλικοῦ ζεύγους τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Διαδοχικοῦ τῆς Γερμανίας. Ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Τμήματος ἐγένετο τῇ 15^ῃ 28 Μαΐου 1911, παρουσίᾳ τοῦ Βασιλ. ζεύγους τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Προέξχου καὶ Προεγκρίσεως Νιζολάου καὶ Ἑλένης τῆς Ἑλλάδος.

Τῆς Ἐκθέσεως συμμετέσχον πλὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ ἑξῆς Κράτη: Αὐστρία, Οὐγγαρία, Γερμανία, Γαλλία, Βέλγιον, Μεγ.

1

Η ΠΥΛΗ ΤΩΝ ΛΕΟΝΤΩΝ

Σελ. 17

Βρετανία, Ἰσπανία, Ἡν. Πολιτεῖαι Β. Ἀμερικῆς, Σερβία, Δανία, Μεξικόν, Νορβηγία, Σουηδία, Ἑλβετία, Περουί, Ρωμουνία, Κάτω Χῶραι, Βουλγαρία, Οὐρουγουάη, Ἀγ. Δομίγγος, Τουρκία, Σιάμ, Κίνα, Ἀργεντινή, Βολιβία, Κούβα, Ἰαπωνία, Νιζαράγουα, Δημοκρατία Ἰσημερινοῦ καὶ ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου.

Ἐκ τούτων τὰ 9 πρῶτα τῶν Κρατῶν ἀνήγειραν ἴδια περίπτερα ἐν τῇ Valle Julia, διὰ τὰ καλλιτεχνικά των ἐκθέματα.

Ἡ ἐν Ρώμῃ ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ εἶχεν ὡς Πρόεδρον τὸν γερουσιαστὴν Κόμητα San Martino καὶ Ἀντιπροέδρους τοὺς κ. κ. Ροδόλφον Lancianni, Γερουσιαστὴν καὶ Καθηγ. τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ τὸν Ἐκτορα Ferrari Καθηγ. τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ὧν ὁ μὲν Lancianni ἦν καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Τμήματος, ὁ δὲ Ferrari τοῦ Καλλιτεχνικοῦ. Καὶ τοῦ μὲν Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος Γραμματεὺς ἦν ὁ καθηγητὴς Ἰούλιος Giglioli, τοῦ δὲ Καλλιτεχνικοῦ ὁ Θωμᾶς Bencivenega. Καὶ Διευθυντὴς τῆς μὲν Ἐκθέσεως ἦν ὁ Θεμ. Ricceri, τῶν δὲ δημοσιευμάτων ὁ Οὐῖγος Fléres. Διὰ τὰς μετὰ τῶν ξένων ἐπιτρόπων σχέσεις ἐπίτροπος ἦν ὁ τὰξιαρχὴς Vico Mantegazza. Ἄπαντες οἱ ἀνωτέρω κύριοι ἐπεδαψίλευσαν περισσὰς φιλοφρονήσεις εἰς τε τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπον καὶ τοὺς Εἰσηγητὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Ὁ σκοπὸς τῆς τελέσεως ἐν Ρώμῃ τοιαύτης Ἐκθέσεως, καθ' ἣν ἔσχεν ἔννοιαν τὸ ἐν Ρώμῃ Ὅργανωτικὸν Κομιτάτον, ἦν τριπλοῦς :

1^{ον}) Ἀναπαράστασις εἰκόνας τοῦ Ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τὴν Αὐτοκρατορίαν ἐκ τῶν σωζομένων μνημείων. Πρὸς τοῦτο ἔζητήθη παρ' ἐκάστου τῶν Κρατῶν, ἅτινα νῦν ἀντιπροσωπεύουσι τὰς βῆ ἐπαρχίας τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἐνθιμίον τι ἐκ

τε τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου, σχετικὸν πρὸς τὰς ἐπιδα-
μνικευθείσας ὑπὸ τῆς Ρώμης εὐεργεσίας.

2^{ον}) Ἀπόδοσις εἰς τὴν Ρώμην ἀντιτύπων τῶν καμηλίων τῆς
τέχνης, ἅτινα ἀφηρητάγησαν ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως
καὶ ἐντεῦθεν πρὸς πλουτισμὸν τῶν Μουσείων ἄλλων Χωρῶν, καὶ

3^{ον}) Ἡ ἀνασύνθεσις τῶν μνημείων καὶ συμπλεγμάτων,
ἅτινα διεσκορπίσθησαν κατὰ τὴν διαδοχὴν τῶν αἰώνων.

Ἐκ τῆς προθύμου συμμετοχῆς πασῶν τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν
ἢ ἐπιτυχία τῆς Ἐκθέσεως ὑπῆρξεν ὄντως λαμπρά, τὰ ἀποτελέ-
σματα ὑπερῆκόντισαν τὰς προσδοκίας ἀπάντων, αἱ δὲ πλούσιαι
τῶν εἰρημένων Κρατῶν συμβολαὶ ἐπέσπευαν τὰς τριπλάς τῆς ἐν
Ρώμῃ Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς βλέψεις.

Ἄλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἣτις ὑπῆρξεν ἡ κοιτίς τοῦ ἀρχαίου
πολιτισμοῦ, ἐδόθη ὅλος ἐξαιρετικὴ θέσις ἐν ταῖς Θέσμασι τοῦ
Διοκλήτιανου, τὸ «*piccolo chiostro*» καὶ ὡς ἐκ τῆς μοναδικῆς
ἀξίας καὶ σπουδαιότητος τῶν μνημείων τούτων τοῦ Ἑλληνικοῦ
ἀνθρωπισμοῦ, καὶ *τιμῆς ἔνεκεν*.

Δι' ὃ ἡ Ἑλλὰς διωργάνωσεν ἰδίαν Ἐκθέσιν ἐν ἰδίῳ οἴονεϊ
περιπτέρῳ, ἐπιδείξασα ἐνώπιον σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου
κόσμου, ὅτι ἐκ τῆς ἀρχαίας δόξης διεσώθη ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ
τῶν αἰώνων.

Πρὸς τοιαύτης ἐπιβολῆς ἔργον προσῆκον καὶ κατάλληλοι
αἴθουσαι, ἵνα περιλάβωσι τοιαῦτα μνημεῖα, καὶ τοιαῦται, ἅς μοι-
ραίως διεφύλαξεν ὁ πανδαμάτωρ, ὁ διὰ τῶν αἰώνων περιώσας
αὐτὰς ἀπὸ τοσούτων μεταβολῶν, ὑπῆρξαν αἱ «Θέσμασι τοῦ Διο-
κλήτιανου».

ΑΙ ΘΕΡΜΑΙ ΤΟΥ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ

Ὡς εἶχον αἱ «Θέσμασι» κατὰ τὸ 1908 ἀλητεῖτο ὄντως
ὁ ὑπεράνθρωπος ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ ἀκαμπτος θέλησις τοῦ ἐν
Ρώμῃ Κομιτάτου, ὅπως ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν παραδοθῶσιν
αὐταὶ ἔτοιμοι πρὸς τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν.

Καὶ πρῶτον μὲν ὄφειλεν ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς βεβήλους ἐκ τοῦ Ναοῦ, καθ' ὅσον εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐν ταῖς «Θέρμαις» εἷς κἀπηλὸς καὶ εἷς ἀνθρακοπώλης, καὶ δεύτερον ἔπρεπε νὰ καθάρῃ αὐτὰς ἐκ τοσοῦτου ὑλισοῦ, ὅπερ ἐπεσώφρυσεν ὁ χρόνος.

Ὁ ἐσκαφεὶς χώρος ἦν ἐκτάσεως 4 χιλ. τετρ. μέτρον, τὰ δὲ μετακομισθέντα χόματα 10 χιλ. κυβ. μέτρον. Ἐκτίσθησαν εἰς ἰλιγγιώδη ἕψη στέγαι ἐκτάσεως 1,300 μέτρον, ἥχη εἰς φῶς τὸ κεντροζόν μέρος τῶν «Θερμῶν», ἡ κολυμβητικὴ δεξαμενὴ ἐκτάσεως 2,500 τετρ. μέτρον. Ἡ δεξαμενὴ αὕτη ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἀκμῆς ἦν μεγάλη ὡς λίμνη, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δ' αὐτῆς, ὡς ἐν κατοπτρῷ, ἀντανεκλῶντο πληθὺς ἀγαλμάτων, ἀριστοουργημάτων τῆς τέχνης τῆς Ἑλληνοῤῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Αἱ Διοκλητιαναὶ «Θέρμαι» ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ καὶ παρεδόθησαν πρὸς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ 305 ἢ 306. Περιεῖχον περὶ τοὺς 3,000 μαρμαρίνους λουτήρας καὶ τὴν κολυμβητικὴν δεξαμενὴν ἐκτάσεως 2,500 τετραγ. μέτρον, βιβλιοθήκην, κήπους, γυμναστήρια καὶ αἰθούσας συνελύσεων.

Ἐν ὄλῳ ἐκάλυπτον ἐπιφάνειαν 130,000 τετρ. μέτρον. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου ἀνηγείροντο διάφορα οἰκοδομήματα, ἅτινα κατηδαφίσθησαν ὑπὸ τῶν δύο Αὐτοκρατόρων, χάριν τῆς οἰκοδομῆσεως τῶν «Θερμῶν».

Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον τὸ Collegium Fortunae Felicis, ναὸς τις, στοὰ ἢ ναὸς, λιθόστρωτοι ὁδοί, τοῖχοι ἰδιωτικῶν οἰκιῶν καὶ τμήματα τοῦ ἐν Ρώμῃ μεγαλειότερου καὶ εὐρυτέρου σίφωνος ὕδραγωγείου.

Ἐπὶ τοῦ μολυβδίνου σωλήνος τοῦ Ὑδραγωγείου τούτου ἦσαν διάσημα τὰ ὀνόματα τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ Petronius Sura, προμηθευτοῦ ἐργολάβου ὑδάτων. Ἐπειδὴ δ' ὁ σωλὴν οὗτος ἦν μήκους 1750 μέτρον καὶ ἐστάθμιζεν ἕκαστον μέτρον 132 χιλιόγραμμα 745 γραμ. ὑπολογίζεται ὅτι ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτοῦ ἐχρησιμοποιήθησαν 231 τόννοι μολύβδου.

Ἐπιγραφαὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κυρίων πύλων ἐξίμουν τὸ μέγα τοῦ Διοκκλητιανοῦ ἔργον. Ἄλλ' ὄφειλε καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο κτίριον, ὡς πᾶν ἀνθρώπινον ἔργον, νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἐπιθρείας τοῦ πανδαμιάτορος.

Οὕτως ἐλαφροαγωγῆθησαν καὶ ἐβλάβησαν αἱ «Θέομαι» ὑπὸ Ἀλαρίχου, βασιλέως τῶν Βισιγότθων τῇ 24/8 τοῦ 410 μ.Χ.) κυριεύσαντος τὴν Ρώμην καὶ ἐπὶ 6 ἡμέρας παραδόντος αὐτὴν εἰς τὰς ὀρδὰς του πρὸς λεηλασίαν.

Κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα ἀνεκαινίσθησαν πάλιν. Ἄλλ' ἡ καταστροφὴ τοῦ Μαρκείου Ὑδροαγωγείου ἔδει νὰ ἐπενέγῃ τὴν δομιστικὴν ἐγκατάλειψιν τῶν «Θερμῶν».

Κατὰ τὸ 1091 ὁ Πάπας Οὐρβανὸς ὁ II ἐδώρησε τὰ λείψανα αὐτῶν εἰς τοὺς ἀδελφούς, Ἁγίους Bruno καὶ Gavino, πρὸς ἴδρυσιν μονῆς τῶν Καρθουσίων. Ὁ διάσημος ποιητὴς τῶν Ὠδῶν, ὁ Πετράρχης, ἐπισκεφθεὶς αὐτὰς κατελήφθη ὑπὸ μεγάλου θαυμασμοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ μεγαλοπρεπείᾳ. Ὁ Ἰωάννης de Bellay, πρεσβευτὴς Φραγκίσκου τοῦ I, ὅστις τῷ 1533 ἐγένετο Καρδινάλιος ὑπὸ τοῦ Πάπα Ραολο τοῦ III, ἠγόρασε τὸ μείζον μέρος τῶν λουτρῶν καὶ μετέβαλεν εἰς κήπους τὰ μεταξὺ τῶν ἐρειπίων μέρη, γνωστοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Horti Belleiani.

Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ κατὰ τὸ 1560 οἱ πιστωταὶ του διενεμήθησαν πρὸς ἀλλήλους τὴν περιουσίαν του.

Οἱ Horti Belleiani περιήλθον ἐκπλειστηριασθέντες εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ S. Carlo Borromeo, ὅστις παρεχώρησεν αὐτοὺς εἰς τὸν θεῖόν του Πάπαν Ρίο IV. Ὁ Πάπας οὗτος ἀνέλαβε τὸ ἀρχαῖον σχέδιον Οὐρβανοῦ τοῦ II νὰ μεταβάλλῃ τὰς «Θέομας» εἰς Μονήν, τὸ δὲ Terpidarium εἰς λαμπρὸν Ναόν. Ἡ μεταποίησις ἤρξατο τῇ 24^η Ἀπριλίου 1563, ἐπερατώθη δὲ τῇ 5^η Ἰουνίου 1566, στοιχίσασα 17492 σκούδα. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος μετεποίησε τὴν μεγάλην ἀλλήν εἰς Ναόν, ἀλλ' ὁ Vanvitelli μετέβαλε τὸ σχέδιον τοῦτο.

Κατὰ τὸ 1566 ὁ Πάπας Γρηγόριος XIII μέρος τῶν «Θερμῶν» μετεποίησεν εἰς ἀποθήκας (Horrea Ecclesiae), ὡς ἡρῶν-

ναν ὁ Paolo V τῷ 1609, ὁ Οὐρβανὸς VIII τῷ 1630 καὶ ὁ Κλή-
μης XI τῷ 1705.

Ὁ Πάπας Σίξτος V κατηδάρισε τὸ $\frac{1}{5}$ τῶν «Θερμῶν»,
θέλων νὰ κρίσῃ ἔπαντιν, ἣν ἐδώρησεν εἰς τὴν ἀδελφὴν του
Donna Camilla.

Κατὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην κατηδαρίσθησαν περὶ τὰ
94482 κυβικὰ μέτρα τῆς Διοκλητιανείου οἰκοδομῆς δι' ἐκρη-
τιζῶν ὑλῶν.

Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1594 μετεποίησεν εἰς Ναόν, ὃν ἐδώ-
ρησεν εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Benedetto,
ἢ Αἰκατερίνη Sforza, κόμισσα τῆς Santafiora, τὴν κυκλοτερεὴ
αὐλήν, ἣτις ἀπετέλει τὴν βορειανατολικὴν γωνίαν τῆς ἐξωτερικῆς
ζώνης τῶν Θερμῶν (Ἁγ. Βερνάρδος). Αἱ τοιχογραφίαι ἐχρίσθη-
σαν ὑπὸ τῶν μοναχῶν διὰ λευκοῦ ἐπιχρίσματος, ὅπως μὴ ἐπι-
ρεάζωσι τούτους αἱ βέβηλοι παραστάσεις.

Οὐδὲν καλλιτεχνικὸν ἔργον ἄξιον λόγου ἀνευρέθη ἐν τοῖς
λουτροῖς τοῖτοις, πλὴν ἀθλητικοῦ τινος ἀγάλματος, ἀνευρέθη
καὶ ὄραίας τινὸς Ἀφροδίτης, ἀνευρεθείσης κατὰ Ἰανουάριον
τοῦ 1805.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη ἐπίσης καὶ ἄλλη
τις χεῖρ τῆς «Ἁγνῆς Ἀφροδίτης».

Ἡ θαυμασία συστάς τῶν κυπαρίσσεων, ἣτις ἐσχίαζε τὴν
πηγὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μονῆς, κατεστράφη κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ
θεύλλης τῷ 1886.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελέσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐν ταῖς
«Θέρμαις» Ἐκθέσεως ἤρξατο διὰ τὸ περίδοξον οἰκοδόμημα νέα
ὄλωσ, ἀναβιώσεως, ἐξωραΐσεως ἐποχῆ, ὀφειλομένη κατὰ μέγα
μέρος εἰς τοὺς ἀτούτους κόπους καὶ τὸν ἔνθεον ζῆλον τοῦ ἐν
Ρώμῃ Ὀργανωτικοῦ Κομιτάτου.

Αἱ θέρμαι αὐται, ὡς ἐν γένει πᾶσαι τῆς αὐτῆς φύσεως,
δηροῦντο εἰς Calidarium, Tepidarium καὶ εἰς Frigidarium.

Τὸ πρῶτον, ὅπερ διετηρεῖτο κατὰ μέγα μέρος κατὰ τὸν
XVI αἰῶνα, ἐκάλυπτε σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς σημερινῆς πλατείας

τῶν «Θερμῶν». Ἐξ αὐτοῦ σώζεται μόνη ἡ ἀψίς, ἣτις ἤδη χρησιμεύει, ὡς πρόσοψις, εἰς τὸν Ναὸν τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων. Τὸ δεύτερον εἶναι ὁ νεώτερος Ναός, καὶ ὅπερ περιεστοιχίζετο ὑπὸ μικροτέρων ἀδῶν, ἔξ ὧν ἑπτὰ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος, ἀποτελοῦσι τὰς πρώτας αἰθούσας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐκθέσεως. Εἰς τὰ πλάγια ἦσαν δύο *Παλαῖστραι*.

Τὸ Frigidarium ἦν ἐν τῷ ἀνακαλύπτεσθαι. Ἡ ἐσωτερικὴ πρόσοψις τοῦ Tepidarium κεκοσμημένη ἐκ σπανίων μαρμάρων καὶ ἀγαλμάτων εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἀνώτερα λείψανα* (avanzi superiori).

Διητηρήθη σφά αὕτη μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ 18^{ου} αἰῶνος.

Ὁ Vanvitelli ἐν τῇ μετασκευῇ τοῦ Ναοῦ κατεσκευάσεν τὴν νέαν ἀψίδα διὰ μέσον τοῦ κεντρικοῦ τόξου.

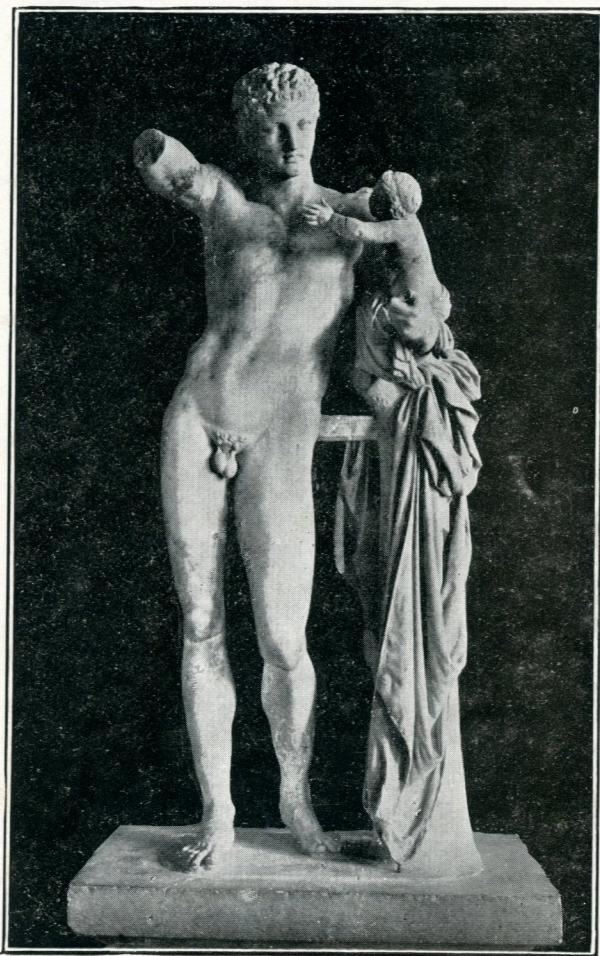
Ὁ μικρότερος περίβολος τῆς Μονῆς ἐκάλυπτε μέγα μέρος τῆς κολυμβητικῆς λίμνης (piscina natatoria).

Ἐν ταῖς τελευταίαις δ' ἀνασκαφαῖς ἤχθη εἰς φῶς μέρος τῆς νοτιοδυτικῆς γωνίας τῆς μεγάλης δεξαμενῆς.

Κατὰ τὰς πλευρὰς τῆς δεξαμενῆς ταύτης ἦσαν δύο στοαὶ ἄγουσαι πρὸς τὰς συνημμένας πτέρυγας τῶν *Θερμῶν*.

Ἡ τύχη ἠννόησεν ἀμφότερα τὰ μέρη ταῦτα, οὕτως ὥστε συμπληροῦσιν ἄλληλα. Τὸ πρὸς Νότον μέρος μετὰ τῆς μεγάλης ἀδῆς, μετὰ διπλῆς ἀψίδος καὶ τῶν τριῶν αἰθουσῶν ἀποτελεῖ τὴν λαμπρὰν ἔδραν τοῦ δευτέρου τμήματος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐκθέσεως.

Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς αἱ «Θέρμαι» σημειοῦσι σταθμὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς Τέχνης, καθότι ἐγγλείουσιν ἐν αὐταῖς πείραν καὶ γνώσεις πολλῶν αἰῶνων. Κατὰ δὲ τὰς φράσεις αὐτὰς τοῦ ἐγκαινίσαντος τὴν Ἐκθεσιν τῇ 8^ῃ Ἀπριλίου 1911 δι' ἐμπεριστατωμένου λόγου κ. Ροδόλφου Lancianni, εἶναι τοιαύτη ἡ στερεότης αὐτῶν, ὥστε καὶ νῦν ἔτι προκαλοῦσιν ἀπτόητοι τὴν ἐξοχίαν τῶν μελλόντων αἰῶνων.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

Τὸ Ἑλληνικὸν Τμήμα, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν συλλογῶν. Καὶ ὁ μὲν ἀπώτερος σκοπὸς ἡμῶν ἦν ἡ διὰ τῶν σωζομένων μνημείων ἀναπαράστασις τῶν σταθμῶν τῆς ἕξε-λίξεως, ἥτοι ἐμφανίσεως, ἀναπτύξεως, ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ δ' ἐγγύτερος, ὅπως προσενέγκωμεν πρὸς λάμπρυνσιν τῶν μεγάλων Ἰταλικῶν ἐφορτῶν καὶ πρὸς δόξαν τῆς Ῥώμης, ἐπιστημονικὴν συμβολὴν ἐκ τῶν τεσσάρων ἐποχῶν τῆς Ἱστορίας τῆς τέχνης τῆς χώρας ἡμῶν, τῆς κοιτίδος τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Λατινικῶν Ἐθνῶν, τριῶν μὲν τῆς κυρίως Ἑλληνικῆς, ἥτοι τῆς Ἀρχαϊκῆς, τῆς Κλασσικῆς καὶ τῆς Ἀλεξανδρινῆς, τετάρτης δὲ τῆς Ἑλληνορρωμαϊκῆς.

Πρὸς τοῦτο ἐξεδόθησαν τρεῖς κατάλογοι, ὁ τῶν ἐκμαγείων, ὁ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ ὁ τοῦ Μετρογραφικοῦ (γενομένου δι' εἰδικῆς ἀποστολῆς τοῦ Μετρογραφικοῦ Καταστήματος τῆς Προωσιτικῆς Κυβερνήσεως). Δι' αὐτῶν προβάλλει πλη-ρες τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς.

Οὕτως ἀπεστάλησαν εἰς Ῥώμην ἐξ ἀπασῶν τῶν ἀνωτέρω ἐποχῶν τὰ ἐξῆς ἐκμαγεῖα, ἅπερ ἡ Πατρις ἡμῶν, ἐν τῇ βαθείᾳ συναισθήσει κοινῆς καταγωγῆς, κοινῆς μακροαίονος Ἱστορίας καὶ τοσοῦτων ἱερῶν δεσμῶν, ἐδωρήσατο τῇ ἀδελφῇ Ἰταλίᾳ, ὡς ἐλάχιστον μαρτύριον τῶν, ὑφ' ὧν διαπνέεται, αἰσθημάτων.

II

Καὶ τῆς μὲν Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἀπεστάλη ἐκμαγεῖον ἐκ τῆς *Πύλης τῶν λεόντων*, τὸ περίφημον Μυκηναϊκὸν στέμμα, τὸ περιώνυμον ἀνάγλυφον, ὅπερ ἐπλήρου τὸ κενὸν τρίγωνον τὸ ὑπερκεῖμενον τῆς πύλης τῶν Μυκηνῶν (εἰκὼν 1).

Ἄλλὰ τῆς Ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς, ἥτοι τῆς περιλαμβανομένης μεταξὺ τῆς 1^{ης} Ὀλυμπιάδος (776 π. Χ.) καὶ τῶν χρόνων τῆς

δουριστικῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν (475 π. Χ.) ἐξελέγησαν ἰδίᾳ αἱ ὑπὸ τὸ περιληπτικὸν ὄνομα «Κόραι», αἱ ἀνευρεθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Καββαδία κατὰ τὰς περιφήμους ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶς τοῦ 1886. Ἀπασῶν ἡ καλλίστη, ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 26, εἶναι ἔργον τοῦ γλύπτου Ἀντήγορος, ὅστις μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἰπλάρχου καὶ τὴν φυγὴν τοῦ Ἰπλίου, ἔχυσεν ἐξ ὀρειχάλκου τὸ περιφημον σύμπλεγμα τῶν τυραννοκτόνων Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Ὅθεν πρόκειται περὶ ἀριστουργήματος τῆς Ἀρχαϊκῆς τέχνης· δι' ὃ δὲν εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ διατί αἱ λοιπαὶ «Κόραι» ὑπολείπονται ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῆς. Ἡ χειρονομία, μεθ' ἧς ἀνέχει τὸ ἱμάτιον (gonna) εἶναι ἡ τὰ μάλιστα ἐν χρήσει ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ γλυπτικῇ.

Ἄλλὰ τί λεκτέον περὶ τοῦ μειδιάματος; Καθ' ἡμᾶς ὡς ὀρθότεραν τῶν διαφόρων γνωμῶν περὶ τοῦ λεγομένου «αἰγινήτιζοῦ μειδιάματος» θεωροῦμεν, ὅτι εἶναι ἡ προσπάθεια τέχνης πρὸς ζωογόνησιν τῆς αὐστηρότητος τῆς φυσιογνωμίας, διανυαζομένης οὕτω διὰ ποιᾶς τινος ἐκφράσεως, κινήσεώς τινος τῶν ὀργάνων τοῦ προφορικοῦ λόγου.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ περὶ τοῦ ἐπιχαρίτου καὶ τῆς κοιμψότητος τῶν κεφαλῶν, ὁ κ. Καββαδίας διορθᾷ ἐν αὐταῖς ὑποφώσκουσαν τὴν Ἡώ, τοῦ μεγάλου ἕφους τοῦ 5^{ου} Αἰῶνος.

Ἄλλ' αἱ ἐκ τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος ἐπιδεικνυόμεναι ἐν τῷ «*chiostroino*» πλάκες προκαλοῦσιν ἀμερίστως τὴν προσοχὴν. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ μεγάλου 5^{ου} αἰῶνος τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς παριστᾷ οὐχί, ὡς ἐνομήσθη, τὴν κατάθεσιν τοῦ νέου ἱεροῦ πέπλου, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν στιγμὴν πρὸς προπαρασκευὴν τῆς ἐξατόμβης. Τοῦτο ἐναργῶς δηλοῦται ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθ. 44, 43, 42 πλακῶν τῆς ζωοφόρου τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ Παρθενῶνος. (Ὅρα πίνακα).

Ἄλλὰ, καίπερ ἐν ἐκμαγεῖῳ ὁ Θεὸς τῶν ἐμπόρων καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ Διός, ὁ ἐφευρέτης τῆς κηθάρεως καὶ τῆς λύρας, ὁ Ἐρμῆς, ὁ κομίζων τὸν Διόνυσον πρὸς τὰς Νύμφας, προσελκύνει ἄλλως πάντοτε τοὺς θεατὰς. Ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ

μεγάλου διδασκάλου τῆς Ἀττικῆς Σχολῆς τοῦ Δ^{ου} Αἰῶνος, ἀνεκαλύφθη κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1877 ἐν μέσῳ τῶν συντριμμάτων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἥρας ἐν Ὀλυμπίᾳ. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο φέρον τὴν σφραγίδα τῆς μεγαλοφυΐας, ἣτις ἐνεψύχωσε τὸ μάρμαρον εἰς *ψυχὴν ζῶσαν*, εἶναι τὸ ὀραιότερον καὶ τελειότερον πάντων τῶν περισωθέντων. Ἐν αὐτῷ ἐν τῇ αἰθέρᾳ τοῦ ὀραίου προσώπου ἐκφράσει, ἐν τῇ τελείᾳ τῆς ἐπιχαρίτου κεφαλῆς διαπλάσει, ἐν σώματι *λιγροῦ* καὶ ὁμαλέῳ ἀκτινοβολεῖ ἡ ἀνδρική καλλονὴ (εἰκὼν 69).

Ἐκ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς ἐξετέθη ἐν τῷ chostrino τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Ποσειδῶνος, προῖόν τῆς Πραγματικῆς Σχολῆς (de l' école realiste) ὅπερ ἀνευρέθη ἐν Μήλῳ (εἰκὼν 106).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ ἀγάλματος τούτου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ συγχρόνου βίου, μακρὰν τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἰδεωδῶν, ἅτινα παρήγαγον τὰ ἀριστουργήματα τοῦ 5^{ου} καὶ 4^{ου} αἰῶνος, δὲν λεπτολογεῖ, ἀλλ' ἐνδιαφέρεται μᾶλλον, ὅπως παραγάγῃ ἰσχυρὰν ἐπὶ τοῦ θεατοῦ ἐντύπωσιν.

Τοιαύτη ἐν γένει ἡ τάσις καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀκμασάσης *Ἑλληνιστικῆς Τέχνης*.

Ἀλλὰ τῆς κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν κατὰκτησιν ἀναφανείσης τέχνης τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐν Ρώμῃ συρροῦσαντες ἔξ ἀπασῶν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων πλείστοι Ἕλληνες καλλιτέχνηαι ἴδρυσαν τὴν Νέαν Ἀττικὴν Σχολήν, ἐξετέθησαν ἐν ἐκμαγεῖσι αἱ χαρίεσσα καὶ αἰθέραι ὀρχηστρίδες, αἱ ἀνευρεθεῖσαι κατὰ τὸ 1862 ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Διονυσιακῷ Θεάτρῳ. Τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα χρησιμεύοντα προφανῶς, ὡς κοσμήματα τοῦ Θεάτρου, εἰσὶν ἑξαισίας τέχνης.

Καίτοι ἡ ἐποχὴ αὕτη διακρίνεται διὰ τὴν ἔλλειψιν πρωτοτυπίας, οὐχ' ἦττον τὰ πλεῖστα τῶν καλλιτεχνημάτων αὐτῆς διακρίνει κομψότης καὶ χάρις ἀπαράμιλλος.

Ἡ ὀρχουμένη ἢ ἱπταμένη (Εἰκ. 122) αὕτη νύμφη, ἑξαφανισθεῖσα καὶ ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν μα-

χραίωνα τῆς ἑοφροῦς δουλοσύνης χειμῶνα διαφυλαχθεῖσα, αἴφνης ἀπεκαλύφθη ἡμῖν ἠδύνουσα καὶ συναρπάζουσα ὡς γόησσα, ἀθεορία καὶ ἀθάνατος, ὡς ἡ ψυχὴ τῆς Ἀρχαίας Τέχνης, ἐπιβάλλουσα καὶ ἀκτινοβολοῦσα ὡς ἱέρεια. Ἐν δὲ τῷ ἐπανθοῦντι μειδιάματι φέρει πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἄριστον οἰωνὸν τῶν Θεῶν τὸν μυστικὸν καὶ ζεῖδωρον τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ἀσπασμόν.

Ὁ θεῖος οὗτος ἀσπασμὸς εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῇ προγονικῇ ἐνγλείᾳ, εἶναι τὸ σύνθημα τῆς παλιγγενεσίας τῆς ἡμετέρας Φυλῆς, ἣτις συνειδυῖα τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴν της, ἀνυψωθήσεται καὶ πάλιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἐκτίμησιν.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐκμαγείων Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσείου	Μουσείον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἶον	Εἶδος	Παρατηρήσεις
1	—	Ἐθνικὸν	Μυζηναϊκὴ	Ἀνάγλυφον	Τῆς «Πύλης τῶν λεόντων»
2	1	»	Ἀρχαϊκὴ	Ἄγαλμα	Ξόανον
3	1558	»	»	»	
4	15	»	»	Κεφαλὴ	
5	21	»	»	Ἄγαλμα	
6 - 9	1934 - 1937	»	»	Κεφαλὰι	
10 - 13	1933, 1938 - 1940	»	»	»	
14	29	»	»	Ἀριστίων	Στήλη ἐπιτύμβιος
15	39	»	»		»
16	38	»	»		»
17	41	»	»		Μνημεῖον ἐπιτύμβιον
18	—	Κεραμεικὸς	»	Κύων	»
19	143	Μ. Ἀζροπόλεως	»	»	»
20	700	»	»	Ἴππος	»
21	697	»	»	»	»
22	624	»	»	Ἐρμῆς Μοσχοφόρος	»
23	625	»	»	Ἀθηνᾶ	»
24	631	»	»	»	Σύμπλεγμα

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐπιγραφῶν Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσείου	Μουσεῖον ἢ Θεῖαις	Ἐποχὴ ἢ αἰῶν	Εἶδος	Παρατηρήσεις
25	1342	Μ. Ἀζροπόλεως	Ἀρχαϊκῆ	Ἀνάγλυφον	Γυνὴ ἠνιοχοῦσα ἐκ τῆς ζωο- φόρου Παρθενῶνος
26	681	»	»	Κόρης ἄγαλμα	
27	680	»	»	»	
28	685	»	»	»	
29	685	»	»	»	
30	670	»	»	»	
31	671	»	»	»	
32	678	»	»	»	
33	684	»	»	»	
34	677	»	»	Προτομή	Γυναικὸς
35	679	»	»	Ἄγαλμα	»
36	686	»	»	»	»
37	689	»	»	Κεφαλὴ	Ἐφήβου
38	698	»	»	Ἄγαλμα	»
39	126	Ἐθνικόν	Κλασικὴ 5ου αἰῶνος	Ἀνάγλυφον	Δημήτηρ, Περσεφόνη Τριπτό- λεμος
40	20	Μ. Ἀζροπόλεως	1ον ἢ 5ου αἰῶνος	»	Ἀθηνᾶ
41	856	»	5ου αἰῶνος	Πλάτος ζωοφ. Παρθενῶνος	Ποσειδῶν Ἀπόλλων Πειθῶ
42	864	»	»	»	Κανηφόροι

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐξαγωγῆων Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσείου	Μουσείον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἶων	Εἶδος	Παρατηρήσεις
43	625	Μ. Ἀκροπόλεως	Ἀρχαϊκὴ	Πλάξ ἐκ τῆς Ζωοφ. Παρθ.	Βόες ὀδηγούμενοι διὰ τὴν ἐκατόμβην ὑπὸ ἐφίβων
44	860	»	5ου αἰῶνος	»	Κριοὶ διὰ τὴν θυσίαν
45	865	»	»	»	Ἄρχοντες
46	859	»	»	»	»
47	862	»	»	»	Ἐφιπτοι
48	863	»	»	»	»
49	128	Ἐθνικὸν	Ρωμαϊκῆς	Παρθένος Ἀθηνᾶ	Ἀντίγ. τῆς τοῦ Φειδ. τοῦ Παρθ.
50	129	»	»	»	»
51	164	»	5ου αἰῶνος	Λεοντοκεφαλὴ	Ἐκ τῆς θόλου Πολυγλείτου
52	1572	»	»	Κορμὸς μαχητοῦ	Μετόπη Ἡραίου Ἄργου
53	1563	»	»	Κεφαλὴ Ἀμαζόνος	Ἡραίων Ἄργου
54	1564	»	»	»	»
55	227	»	»	Γυναικεῖα κεφαλὴ	»
56	1561	»	»	»	»
57	1578	»	»	Κορμὸς γυναικ. ἀγάλματος	»
58	226	»	»	Ἀνάγλυφον	Ἐδρέθη ἐν Μαντινεΐᾳ
59	Γωνία προπυλαίων Ἐρεχθείου (Ἀκροπόλεως).				
60	Τμήμα πλαισίου τοῦ τοίχου Ἐρεχθείου.				
61	Ἡ πρόστασις τῶν Καρυατίδων Ἐρεχθείου.				

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐξμαγαείων Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσειῶν	Μουσεῖον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἰὼν	Εἶδος	Παρατηρήσεις
62	973	Μ. Ἀκροπόλεως	Τέλος 5ου αἰῶνος	Νίκη λύουσα τὰ σανδάλιά της	Πλάξ τοῦ θωρακίου τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης
63	972	»	»	Δύο Νίκαι ἄγουσαι βοῦν πρὸς θυσίαν	»
64	974	»	»	Νίκη στεφανοῦσα τρόπαιον	»
65	989	»	»	Ἀθηνᾶ - Νίκη	»
66	179	Ἐθνικὸν	Ἀρχὴ 4ου αἰῶνος	Κεφαλὴ ἀνδρὸς	Ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀ- θηνᾶς ἐν Τεγέα
67	180	»	»	»	Ἐκ Τεγέας
68	178	»	Ἀρχὴ 5ου αἰῶνος	Κεφαλὴ σνάγρου	»
69		Μ. Ὀλυμπίας	4ου αἰῶνος	Ἐριμῆς Πραξιτέλους	
70	215	Ἐθνικὸν	»	Ἀπόλλωνος καὶ Μαρσίου μουσικὸς ἀγὼν	
71	216	»	»	Τρεῖς Μοῦσαι	
72	217	»	»	»	
73	1839	»	»	Κεφαλὴ Εὐβουλέως	
74	181	»	»	Προτομὴ Εὐβουλέως	
75	1763	»	»	Τριγωνιζὴ βάσις	
76	136	»	»	Ἄμαζών	Ἐκ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐπιγραφῶν Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσείου	Μουσεῖον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἰὼν	Εἶδος	Παρατηρήσεις
77	137	Ἐθνικὸν	4ου αἰῶνος	Ἀμαζὼν πληγωμένη	Ἐκ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ
78	140	»	»	Κεφαλὴ Ἀμαζόνος	»
79	143	»	»	Κεφαλὴ ἵππου	»
80	153	»	»	Κεφαλὴ Ἀμαζόνος	»
81	144	»	»	Κεφαλὴ Κενταύρου	»
82	154	»	»	Κεφαλὴ γυναικὸς	»
83	157	»	»	Ἄγαλμα γυναικὸς ἐφίππου	»
84	156	»	»	»	»
85	155	»	»	Ἄγαλμα Νίκης	»
86	162	»	»	Νίκη	»
87	161	»	»	»	»
88	159	»	»	»	»
89	160	»	»	»	»
90	173	»	»	Ἀσκληπιοῦ καθημ. ἄγαλμ.	»
91	174	»	»	Ἀνάγλυφον	Ἀσκληπιὸς καθήμενος
92	1425	»	»	»	Ἐδρα βοιοῦ (ἐξ Ἐπιδαύρου)
93	—	Μ. Ἐπιδαύρου	»	Κεφαλὴ λέοντος	Υδροορρὴ θόλου Πολυκλείτ.
94	—	»	»	Μετόπη τριγλύφον	»
95	1733	Ἐθνικὸν	»	Βάθρον μνημείου	Ἀναμνηστικὸν Βρυάξιδος

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐκμαγείων Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσείου	Μουσεῖον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἰὼν	Εἶδος	Παρατηρήσεις
96	182	Ἐθνικὸν	4ου αἰῶνος	Κεφαλὴ γυναικὸς	Ἐδρεθεῖσα ἐν Ἀθήναις
97	190	»	»	»	»
98	185	»	»	»	Ἐδρεθεῖσα ἐν Δήλῳ
99	183	»	»	Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος	Ἐδρεθεῖσα ἐν Λαυρίῳ
100	1734	»	Τέλη 4ου αἰῶνος	Κεφαλὴ Περσεφόνης	Ἐδρεθεῖσα ἐν Λυζοσοῦρα
101	1735	»	»	Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος	»
102	1736	»	»	Κεφαλὴ Τιτάνος Ἀνύτου	»
103	1737	»	»	Θραῦσμα χιτῶνος τῆς Δε- σποίνης	Ἐδρεθὲν ἐν Λυζοσοῦρα
104	258	»	3ου αἰῶνος	Ἄγαλμα ζολοσ. Ἀσκληπ.	Ἐδρεθὲν ἐν Πειραιεῖ
105	218	»	Ἰγφους σχολ. Πραξ.	Ἄγαλμα Ἑρμοῦ	Ἐδρεθὲν ἐν Ἄνδρῳ
106	235	»	Ἀλεξανδρινή	Ποσειδῶνος ἄγαλμα	Ἐδρεθὲν ἐν Μήλῳ
107	231	»	»	Θέμιδος ἄγαλμα	Ἐδρεθὲν ἐν Ῥαμνοῦντι
108	247	»	»	Πολεμιστῆς μαχόμενος	Ἐδρεθὲν ἐν Δήλῳ
109	234	»	»	Κεφ. ζολοσσαία Ἀθηνᾶς	Ἐδρεθεῖσα ἐν Ἀθήναις
110	240	»	»	Ἑρμοῦ ἄγαλμα	Ἐδρεθὲν ἐν Ἀθήναις
111	243	»	»	»	Ἐδρεθὲν ἐν Τροιζῆνι
112	262	»	»	Ἀφροδίτης ἄγαλμα	Ἐδρεθὲν ἐν Ἐπιδαύρῳ
113	256	»	»	Διονύσου ἄγαλμα	Ἐδρεθὲν ἐν θεάτρῳ Σιζυῶνος
114	252	»	»	Πανὸς ἄγαλμα	Ἐδρεθὲν ἐν Σπάρτῃ

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐκμαγείων Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσειῶν	Μουσεῖον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἰὼν	Εἶδος	Παρατηρήσεις
115	1402	Ἐθνικὸν	4ου αἰῶνος	Ἀνάγλυφον Ἀσκληπιοῦ	Εὐρεθὲν ἐν Θυρέα
116	1501	»	Ἀλεξανδρινή	Ἀνάγλυφον Σωζράτου	Σωζράτου θάνατος
117	1500	»	4ου αἰῶνος	»	Εὐρεθὲν ἐν Πειραιεῖ
118	112	»	Ἐργαλεῖα χειρουργ.	Βάθρον ἀναθήματος	Εὐρεθὲν ἐν Ἀκροπόλει
119	249	»	Ῥωμαϊκὴ	Προτομὴ Ἀδριανοῦ	Εὐρεθεῖσα ἐν Ἀθήναις
120	417	»	»	Προτομὴ Ἀντινόου	Εὐρεθεῖσα ἐν Πάτραις
121	368	»	»	Προτομὴ Ἐρμάρχου	Μαθητοῦ καὶ διαδόχου Ἐπι- κούρου ἀνευρ. ἐν Ἀθήναις
122	260	»	»	Ἀνάγλυφον ὄρχηστρῶν	Ἀνευρέθη ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἱερῷ τοῦ Διονύσου
123	259	»	»	»	»
124	248	»	»	Ἐφηβος	Ἀνευρέθη παρὰ τὸ Ζάππειον ἐν Ἀθήναις
125	263	»	»	Ἀσκληπιὸς	Ἀνευρέθη ἐν Ἐπιδαύρῳ
126	303	»	»	Τριπλὴ Ἐκάτη	»
127	1347	Ἀκροπόλεως	»	Γλαῦξ κολοσσαία	Ἀνευρέθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλ.
128	—	Θέατρον Διονύ- σου Ἀθηνῶν	»	Θρόνος	Ἰερῶς Ἐλευθερῶς τοῦ Διο- νύσου
129	—	Μ. Ἄργους	»	Κεφαλὴ Μεδούσης	Ἀνευρέθη ἐν Ἄργει
130	733	»	1ον ἡμισυ 5ου αἰῶν.	Στήλη ἐπιτύμβιος Πολυξέν.	Ἀνευρέθη ἐν Λαορίῃ

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐκμαγείων Ἑλλ. Τμήμ.	Ἀριθμὸς Μουσειῶν	Μουσεῖον ἢ Θέσις	Ἐποχὴ ἢ αἶων	Εἶδος	Παρατηρήσεις
131	734	Ἐθνικὸν	5 ^{ου} αἰῶνος	Στήλη ἐπιτύμβ. Κεκεδάμου	Ἀνευρέθη ἐν Λαρίσῃ
132	741	»	»	Στήλη ἐπιτύμβιος	Ἀνευρέθη ἐν Θεσσαλίᾳ
133	739	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Θήβαις
134	742	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Θεσπιαῖς
135	715	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Αἰγίνῃ
136	835	»	Τέλη 5 ^{ου} αἰῶνος	Λήκυθος ἐντάφιος	Ἀνευρέθη ἐν Ἀθήναις
137	718	»	4 ^{ου} αἰῶνος	Στήλη ἐπιτύμβιος	Ἀνευρέθη ἐν Πειραιεῖ
138	1722	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Ἀττικῇ
139	717	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν τῷ Κεραμειῷ
140	831	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Ἀθήναις
141	832	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Γουδῇ
142	869	»	»	»	Ἀνευρέθη ἐν Ἀθήναις
143	—	Κεραμεικός	»	»	Ἐν Νεκροταφείῳ Κεραμεικοῦ
144	—	»	»	»	»
145	—	»	»	»	»
146	—	»	»	»	»
147	—	»	»	»	»
148	—	»	»	»	»
149	—	Μ. Ἐπιδαύρου	Νεωτέρας ἐποχῆς	Ἀνάθημα εἰς Ἀσκληπιῶν	Ἐφ. ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀφιερ. τῷ Θεῷ ὑπὸ ἀσθενοῦς ἰαθέντος

Ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι περιεχομένων ἐκμαγείων ἐγένοντο καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἔκθεσιν καὶ τὰ ἐξῆς ἐκμαγεῖα :

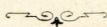
- 1^{ov}) τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1465 εὔρετ. Ἐθνικοῦ Μουσείου ἀναγλύφου, ἐν ᾧ δύο πλοῖα μετὰ τεσσάρων ἑρετῶν
- 2^{ov}) δύο φατνωμάτων τῆς θόλου τοῦ Πολυκλείτου (ἐν Ἐπιδαύρῳ)
- 3^{ov}) τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1339 ἀναγλύφου (τριήρης ἀνάγλυπτος) τοῦ Μουσείου τῆς Ἀζροπόλεως καὶ
- 4^{ov}) ἐπιγραφῆς εὐρισκομένης κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Παρθενῶνος.

Κατεσκευάσθησαν μῆτραι δι' ἐκμαγεῖα τῶν ἐξῆς ἀντιειμμένων, περιλαμβανομένων ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι ὑπὸ τοῦς ἐξῆς ἀριθμοῖς :

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐκμαγείων	Ἀριθμὸς εὐρετηρίου Μουσείου	Παρατηρήσεις
19	143	Κυνὸς ἀρχαῖου
20	700	Ἴππου ἀρχαῖου φέροντος ἔφηβον
21	697	Ἴππου ἀρχαῖου
22	624	Ἐριπῶν μοσχοφόρου
23	625	Ἀθηνᾶς καθημένης (ἀρχαῖζης)
24	631	Σύμπλεγμα Ἀθηνᾶς καὶ Γίγαντος
25	1342	Γυναικὸς ἠνιοχούσης
26	681	Κόρης
27	681	»
28	671	»
29	685	»
30	670	»
31	672	»
32	678	»
33	684	»

Ἀριθμὸς καταλόγου ἐπιμαγείων	Ἀριθμὸς εὐρετηρίου Μουσείου	Π α ρ α τ η ρ ῆ θ ε ι ς
34	677	Κόρης
35	679	»
36	686	»
37	689	Κεφαλῆς ἐφήβου
38	698	Ἀγάλματος ἐφήβου
42	864	Ζωοφόρου Παρθενῶνος τῆς βορ. πλευρᾶς
43	625	» » »
44	860	» » »
45	865	» » »
46	859	» » »
47	862	» » »
48	863	» » »
65	989	Θωρακίου τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης

Καὶ 14 πλακῶν τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος τῆς δυ-
τικῆς πλευρᾶς.

ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ - ΑΙ ΜΕΤΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ἐν Ἀθήναις, 30 Αὐγούστου 1912

Κύριε Πρόεδρε,

Λήξαντος τοῦ ἔργου τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς, αἰσθάνομαι ἐπιβαλλόμενον καθῆκον νὰ ἐκθέσω εἰς Ὑμᾶς διὰ βραχείων τὰ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα ὡς πρὸς τὰ δύο τμήματα, ὧν τὴν διεύθυνσιν ἀνέθηκάν μοι οἱ συνάδελφοι, τὸ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ τὸ τῶν φωτογραφιῶν τῶν Ἑλληνικῶν μνημείων.

Ἡ συναγωγή τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων δὲν ἦτο ἔργον εὐχερές. Ἀπῆτειτο μακρὰ προπαρασκευή. Ἄλλ' εὐτυχῶς ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου εἶχον στρέψει τὴν προσοχὴν εἰς τὸ σχεδὸν τελείως ἀκαλλιέργητον τοῦτο πεδίον τῆς βυζαντινολογίας. Ἦδη πρὸ εἰκοσαετίας περίπου εἶχον ὑποδείξει εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ Ἐθνολογικὴν ἐταιρείαν τὴν ἀνάγκην τοιαύτης συλλογῆς πανομοιοτύπων, καὶ εἶχεν αὕτη πράγματι ἀρχίσει συλλέγουσα τοιαῦτα συμφώνως πρὸς τὰς ἐμὰς σημειώσεις· ἀλλ' ἠναγκάσθη ἀργότερον ν' ἀποστῆ τῆς συνεχίσεως τοῦ ἔργου ἕνεκεν ἀνεπαρκειᾶς πόρων. Ἐν τούτοις δὲ καθ' ὅλον τὸν μακρὸν τοῦτον χρόνον δὲν εἶχον παύσει συλλέγων τὰς ἀναγκαίας εἰδήσεις πρὸς ἀπαρτισμὸν ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέρας συλλογῆς καὶ καταδοκῶν τὸν κατάλληλον χρόνον τῆς ἐκτελέσεως. Πράγματι δέ, παρασχεθέντων ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπῆς τῶν ἀναγκαίων μέσων, κατορθώθη ν' ἀπαρτισθῆ ὅσον οἷόν τε πλουσία συλλογὴ πανομοιοτύπων τῶν σωζομένων εἰκόνων αὐτοκρατόρων. Ἐτι δὲ

πληρεστέρα καὶ τελειότερα θὰ ἦτο ἡ συλλογὴ αὕτη, ἥτις, ἐκτεθεισα ἐν Ῥώμῃ, ἐξήγειρε γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν, ἃν ἤθελεν ὑπάρξει κατορθωτὸν τοῦτο μὲν νὰ συμπληρωθῇ διὰ τινῶν δυσπορίστων πανομοιοτύπων λειπουσῶν νῦν ἔξ αὐτῆς εἰκόνων, τοῦτο δὲ νὰ συμπεριληφθῶσιν ἔγχρωμα πανομοιοτύπα ἀντὶ τῶν νῦν ἀχρόων φωτογραφιῶν εἰκόνων τινῶν. Τοιαῦται εἶνε ἐπὶ παραδείγματι ἅπασαι αἱ ἐκ τοῦ κώδικος Μοδένης, ἅπασαι αἱ ἐκ τοῦ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μαδρίτης κώδικος τοῦ Σκυλίτση καὶ τινες τῶν τοῦ Βατικανοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχει νῦν ἡ συλλογὴ εἶνε ἀναμφιλέκτως ἀξία πολλοῦ λόγου, ἅτε οὕσα ἡ πρώτη καὶ μόνη ἔχουσα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένας τὰς πλείστας τῶν σωζομένων εἰκόνων ἐν πιστοῖς καλλιτεχνικοῖς πανομοιοτύποις, καὶ δὴ τὸ πλείστον ἐγχρώμοις, δυναμένη δ' εὐκόλως νὰ συμπληρωθῇ καὶ τελειωθῇ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, εἰς ἣν κατὰ τὰ κατωτέρω λεχθησόμενα προωρισται νὰ περιέλθῃ.

Ἀναγκαῖον δὲ παρακολούθημα τῆς συλλογῆς ταύτης ἐθεώρησα τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν γαλλικοῦ καταλόγου τῶν ἐν αὐτῇ πανομοιοτύπων μετὰ δηλώσεως τῆς προελεύσεως ἐκάστου αὐτῶν καὶ τοῦ κατασκευάσαντος τὸ οἰκτεῖον ἔγχρωμον πανομοιοτύπον ἢ τὴν οἰκτεῖαν φωτογραφίαν ζωγράφου ἢ φωτογράφου. Τοῦ γαλλικοῦ τούτου καταλόγου ἐδημοσίευσα καὶ ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἐν τῷ ἐμῷ περιοδικῷ συγγράμματι Νέφ Ἑλληνομνήμονι (Τόμ. Ζ' σ. 399 κ. ἑ.).

Ἐδαπανήθησαν δὲ χάριν ταύτης τῆς συλλογῆς καὶ τῶν δύο περιστροφικῶν ἀναλογίων (tournequets) ἐν οἷς ἐξετέθη δο. 7,109 ἐν ὄλφ. Ἐκτὸς δὲ τούτων παρεχώρησα κατὰ ἀδείαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας δο. 117.50 ἀποτελούσας τὸ μόνον παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν ὑπόλοιπον ἐκ τοῦ Διεθνοῦς ἀρχαιολογικοῦ συνεδρίου τοῦ συγκροτηθέντος ἐν Ἀθήναις τῷ 1905 ἐκ τῶν δο. 250, ἃς χάριν κατασκευῆς φωτογραφιῶν εἰκόνων αὐτοκρατόρων κτλ. μοὶ εἶχε παραχωρήσει δι' ἐγγράφου ὁ τότε Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Α. Καλλιφρονᾶς, ἀλλ' ἃς δὲν εἶχον χρησι-

μπουήσει καὶ αἵτινες ἔκτοτε ἔνεκον ἄλλων πληροφοῶν τοῦ ταμείου εἶχον περιορισθῆ εἰς τὰς ἄνω δο. 177.50.

Ἀποφασισθείσης δ' ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς τῆς ἐκθέσεως ἐν Ῥώμῃ καὶ συλλογῆς φωτογραφιῶν τῶν ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος ἀναγκαῖον ἐκρίθη, ὅπως ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἀνατεθῆ εἰς τὴν τελειότατα προοπτικὰ καὶ φωτομετρικὰ μηχανήματα κεκτημένην καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποσιν δεδοκιμασμένην Messbildanstalt τοῦ Βερολίνου. Γενομένων δὲ τῶν ἀναγκαίων διαπραγματεύσεων τὸ μὲν πρῶτον μετὰ τοῦ πρῶην διευθύνοντος τὸ Βασιλικὸν ἐκεῖνο πρῶσσιζὸν ἴδρυμα κ. Meydenbauer, εἶτα δὲ μετὰ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν κ. von Lürke, συνεργία καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐδόθη ἡ ἀπαιτουμένη ἄδεια ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίῳ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, καὶ κατῆλθον, ἀρχομένου τοῦ Ἀπριλίου 1910, εἰς Ἀθήνας οἱ ἀπόστολοι τῆς Messbildanstalt, ἦτοι ὁ διευθυντῆς αὐτῆς κ. von Lürke μετὰ τῶν συνοδῶν αὐτοῦ κ. κ. Καρόλου Diele, φωτογράφου, καὶ Μαξίμου Benndorf, μηχανικοῦ. Ὑπεγράφη δὲ μετὰ τοῦ κ. von Lürke, Ὑμῶν καὶ ἐμοῦ ὡς εἰσηγητοῦ τοῦ τμήματος τούτου τῆ 4/17 Ἀπριλίου 1910 ἐν Ἀθήναις ἡ γερμανιστὶ συντεταγμένη σχετικὴ σύμβασις, ἧς ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα ἑλληνικὴν μετάφρασιν:

*Σύμβασις μετὰξὺ τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος
εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐκθεσιν τοῦ 1911
καὶ τῆς Β. Πρῶσσιζῆς Messbildanstalt ἐν Βερολίῳ.*

«Μετὰξὺ τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐκθεσιν τοῦ 1911, ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τῶν κ. κ. Α. Τυπάλδου Μπασιά, βουλευτοῦ, προέδρου αὐτῆς, καὶ τοῦ καθηγητοῦ Σπυρ. Π. Λάμπρου ὡς εἰσηγητοῦ, ἐν Ἀθήναις, καὶ τῆς Βασιλικῆς Πρῶσσιζῆς Messbildanstalt ἐν Βερολίῳ, ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τοῦ ἐπιτροπεύοντος αὐτὴν διευθυντοῦ, κυβερ-

νητικού ἀρχιτέκτονος von Lürke συνωμολογήθη σήμερον μετὰ ἔγκρισιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας τῆς Πρωσσίας ἡ ἐπομένη σύμβασις.

§ 1. Ἡ Messbildanstalt ἀναλαμβάνει τὴν κατασκευὴν 500 περίπου φωτομετρικῶν φωτογραφιῶν εἰς περίπου 40 τόπους τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει δρομολογίου καὶ σχεδίου ἐργασίας, ἐπεξεργασθέντος ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς καὶ συμφώνως πρὸς τὰς λοιπὰς αὐτῆς λεπτομερεστέρας ὁδηγίας.

Τὸ μέγεθος τῶν πρωτοτύπων πλακῶν ἔσται 40×40 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, ἀλλὰ δύναται νὰ ὑποβιβασθῇ διὰ φωτογραφήσεως ἥττονος λόγον καὶ φωτογραφήσεως λεπτομερειῶν, ἐπὶ τῇ ἐγκρίσει τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς, εἰς 30×30 . Ἡ ἐργασία αὕτη ὀφείλει κατὰ τὸ δυνατόν νὰ περατωθῇ ἐντὸς δύο καὶ ἡμίσεως μηνῶν τὸν Ἀπρίλιον, Μαῖον καὶ Ἰούνιον ἐνεστώτος ἔτους, συνυπολογιζομένης μιᾶς ἡμέρας ἀναπαύσεως καθ' ἑβδομάδα.

§ 2. Ἡ Messbildanstalt θὰ διαθέσῃ χάριν τούτων τῶν ἔργων τρεῖς ἄνδρας, ἓνα γενικὸν διευθυντὴν καὶ δύο πεπειραμένους ὑπαλλήλους, εἰς οὓς παρέσχεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τῆς Πρωσσίας ἄδειαν ἀπουσίας ἐπὶ ἑξακολληθῆσει τῆς εἰς αὐτοὺς παροχῆς τοῦ μισθοῦ αὐτῶν. Ἄλλους δὲ βοηθοὺς, ὧν τοῦλάχιστον εἰς πρῆπει νὰ λαλῇ τὴν γερμανικὴν καὶ θὰ χρειασθῇ διαρκῶς ὡς συνεργάτης ὑπηρετῶν κατὰ τὰς φωτογραφικὰς ἐργασίας, θὰ διαθέσῃ ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ ἰδίαις δαπάναις, καθ' ὅσον παρίσταται ἀνάγκη.

§ 3. Τὸ σύνολον τῆς φωτογραφικῆς παρασκευῆς χάριν τοῦ ἔργου, τὰς πλάκας, τὰ χημικὰ ἀντιδραστήρια καὶ τὰ λοιπὰ ὑλικά, τ' ἀναγκαῖα σκεύη καὶ ὄργανα προμηθεύει, συσκευάζει καὶ ἀποστέλλει μέχρι τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐκεῖθεν ἐπιστρέφει εἰς Βερολίνον ἡ Messbildanstalt ἰδίαις δαπάναις.

§ 4. Διὰ τὴν χρῆσιν τῶν φωτομετρικῶν εργαλείων καὶ τῶν σκευῶν τῆς ἐμφανίσεως, ὡς καὶ χάριν ἀντισηκώματος διὰ τὴν φθορὰν αὐτῶν καὶ ἐπισκευήν, ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ θέλει πλη-

ρώσει εἰς τὴν Messbildanstalt πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 1910 ἀποζημιώσιν χιλίων μάρκων.

§ 5. Ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ ἀναλαμβάνει ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀφίξεως τῶν μετεχόντων τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν σκευῶν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διαμονῆς ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους καθ' ὅλοκληρίαν καὶ ἀποκλειστικῶς ἰδίαις αὐτῆς δαπάναις τὴν μεταφορὰν καὶ σίτισιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τὴν περὶ αὐτῆς μέριμναν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν οὕτως, ὥστε οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν περὶ μηδενὸς ἄλλου νὰ ἔχωσι φροντίδα ἢ περὶ τῆς ταχυτάτης ἐκτελέσεως τῶν ἀμέσων αὐτῶν ἔργων, μηδὲ νὰ ἔχωσιν ἄλλας δαπάνας πλὴν τὰς ἐπιβαρυνούσας ἕκαστον αὐτῶν χάριν ὅλως ἀτομικῶν ἀναγκῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν τοιούτων ὑποχρεώσεων τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς ἐξαίρονται ἰδίως:

α') ἡ μεταφορὰ τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀποβιβάσεως κατὰ τὴν ἀφίξιν καὶ τῆς ἐπιβιβάσεως κατὰ τὴν ἀναχώρησιν μετὰ καὶ τοῦ διακανονισμοῦ πάσης περὶ ἐκτελωνισμοῦ φροντίδος.

β') ἡ κατὰ τὸ δυνατόν προπαρασκευὴ καταλλήλων ἀποθηκῶν χάριν διαφνύξεως τῶν φωτογραφικῶν συσκευῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν κατ' οἶκον ἐργασιῶν, ἢ ἐτοιμασία σκοτεινῶν θαλάμων, ὅπου τοιοῦτοι θὰ ἦσαν ἀναγκαῖοι ἢ ἐπιθυμητοί, πλὴν τῶν συγκομιζομένων ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς σκοτεινῶν σκηνῶν, καὶ ὁ ἐφοδιασμός δι' ὕδατος, ὅπου τοῦτο εἶνε κατορθωτόν.

γ') ἡ ἀξιοπρεπὴς κατοίκισις καὶ διατροφή τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς, συμπεριλαμβανομένων τῶν ποτῶν κατὰ τὰς συνήθεις ὥρας τοῦ γεύματος καὶ ἀπάντων τῶν εἰς τοὺς ὑπηρετούντας φιλοδογημάτων.

Οἱ δύο φωτογράφοι τῆς Messbildanstalt, ὡς πρὸς τὴν κατοικίαν καὶ τὴν διατροφήν, θὰ θεωρηθῶσιν ἰσότημοι πρὸς μέσους ὑπαλλήλους τῆς Βασιλικῆς Πρωσοικῆς διοικήσεως.

§ 6. Ἡ Messbildanstalt ὀφείλει νὰ παραδώσῃ μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1910 εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιτροπὴν ἄνευ πληρωμῆς ἓν καλὸν ἀντίτυπον μὴ κεκολλημένον ἐπὶ χάρτου ἀπασῶν

τῶν κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῆς κατασκευασθησομένων φωτογραφῶν, παρέχει δὲ δι' ἄλλα ἀντίτυπα, καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι προορισμένα πρὸς ἰδίους σκοποὺς τῆς ἐπιτροπῆς ἢ τῆς Γενικῆς Ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων, τὸ δικαίωμα νὰ προμηθεύωνται ταῦτα εἰς τὰς λεγομένας τιμὰς μελετῶν ἧτοι ὀρίζεται νὰ πληροῦνται ἐκάστη μὲν φωτογραφία μεγέθους 40×40 ἑκατοστῶν πρὸς μῆκος 2, ἐκάστη δὲ μεγέθους 30×30 ἑκατοστῶν πρὸς μῆκος 1.50, κανονικαὶ δὲ μεγεθύνσεις 68×86 ἑκατοστῶν θὰ ὑπολογίζονται ἀντὶ μῆκων 10 πρὸς μῆκος 7, διὰ δὲ τὰ ἔτι μεγαλύτερα σχήματα θὰ μείνωσιν ἀμετάβλητοι αἱ ὑφιστάμεναι συνήθεις τιμαί.

§ 7. Ἄπασαι αἱ κατὰ τὴν ἀποδημίαν κατασκευασθεῖσαι ἀρνητικαὶ πλάκες θὰ κατατεθῶσιν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν τῆς Messbildanstalt, περιορχόμεναι εἰς τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς κυριότητα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς παραγωγῆς ἀδείας πρὸς ἐπανάληψιν καὶ περαιτέραν διάδοσιν τῶν φωτογραφιῶν αὐτῆς ὑπὸ οἰανδήποτε ἄλλην μορφήν καὶ πρὸς οἴουσδήποτε σκοποὺς. Μόνον ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἡ Γενικὴ Ἐφορεία τῶν ἀρχαιοτήτων, ὡς καὶ τὸ ἐν Ἀθήναις Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἔχουσι πλήρη ἐλευθερίαν χρήσεως τῶν εἰκόνων καθ' ἀπάσας τὰς ἐπὶ ἰδίῳ αὐτῶν ὀνόματι παρουσιάζομένας περιστάσεις μετὰ μόνου τοῦ ἐν τῇ § 8 ἀναγραφομένου ὅρου καὶ περιορισμοῦ.

§ 8. Καθ' ἀπάσας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ ἢ ἡ Γενικὴ Ἐφορεία, ὡς καὶ τὸ ἐν Ἀθήναις Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, παρουσιάζουσι δημοσίᾳ φωτογραφίας τῆς Messbildanstalt, οἷον ἐν τῇ διεθνῇ καλλιτεχνικῇ ἐκθέσει τῆς Ῥώμης καὶ κατὰ τὴν ἀνατύπωσιν αὐτῶν ὡς εἰκόνων ἐν ἔργοις τυχόν ἐκδοθησομένοις ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς Γενικῆς Ἐφορείας ὡς καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, αὐταὶ πρέπει νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ σημειώσεως δηλούσης τὴν προέλευσιν καὶ ἐχούσης ὧδε. «Πρωτότυπος φωτογραφία τῆς ἐν Βερολίῳ Βασιλικῆς Πρωσσικῆς Messbildanstalt, γενομένη κατ' εἰσῆγησιν καὶ

Καὶ τῶν φωτογραφιῶν δὲ τούτων ἐκάστων συνέταξα γαλισιτὶ λεπτομερῆ κατάλογον, ἐπιθεωρηθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Καρο, ὅστις καὶ ἐτυπώθη δαπάναις τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς.

Τὰς φωτογραφίας ταύτας πρὸ τῆς εἰς Ῥώμην ἀποστολῆς ἐπεθεώρησα παρατυχῶν ἐν Βερολίῳ, ὅτε καὶ συνεννοήθην μετὰ τοῦ κ. Von Lürke περὶ τῶν ἀναλογίων καὶ τῶν πλαισίων. Μετὰ δὲ τὴν εἰς Ῥώμην ἀποστολὴν αὐτῶν ἐπεμελήθη τῆς ἐκθέσεως τούτων ὁ κ. Καββαδίας, ἐμοῦ συμπληρωματικῶς προσθέντος τοὺς εἰς τὸν κατάλογον ἀντιστοιχοῦντας ἀριθμοὺς ἐκάστης φωτογραφίας καὶ μεριμνήσαντος περὶ τῆς ταξινομήσεως καὶ ἐκθέσεως τῶν εἰκόνων τῶν αὐτοκρατόρων. Μετὰ δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τούτου, ἀνεώχθη καὶ τὸ τμήμα τοῦτο ἐπισήμως παρ' Ὑμῶν τῇ 23 Ἰουνίου 1911, ὅτε καὶ ἐξεφώνησα ἰταλιστὶ λόγον, δημοσιευθέντα κατὰ μέρη μὲν ἐν πρωτοτύπῳ ἐν διαφόροις ἡφαιμερίσι τῆς Ῥώμης, ἐν ὄλῳ δ' ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐν τῷ ἔμῳ Νέφ Ἑλληνομνήμονι (Τόμ. Ζ' σ. 60 κ. ἐ.).

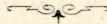
Ἐδαπανήθησαν δὲ χάριν κατασκευῆς τῶν φωτογραφιῶν, εἰς ὁδοπορικὰ καὶ διατροφὴν τῶν ἀποστόλων τῆς Messbildanstalt δυνάμει τῆς ἀνωτέρω συμβάσεως, εἰς πλαίσια καὶ ἀναλόγια κτλ. ἐν ὄλῳ δο. 16,510.

Κατ' ἀπόφασιν δὲ τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς, ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σ. Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, τὰ μὲν πανομοιότυπα τῶν εἰκόνων τῶν αὐτοκρατόρων μετὰ τῶν πλαισίων αὐτῶν καὶ τῶν δύο περιστροφικῶν ἀναλογίων ἔμελλον μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκθέσεως, ἐπιστρεφόμενα εἰς Ἀθήνας δαπάναις τῆς οἰκείας ἐν Ῥώμῃ διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, ὡς μετ' αὐτῆς συνωμολογήσατε, νὰ δωρηθῶσιν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς ἐνταῦθα Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρείας, ἐπιφυλασσομένου, ὡς εἰκός, εἰς ἐμέ, ὡς εἰσηγητὴν καὶ συλλογέα, τοῦ δικαιώματος προτεραιότητος οἷαςδήποτε ἐκδόσεως αὐτῶν. Τῶν δὲ φωτογραφιῶν αἱ μὲν τῶν ἀρχαίων μνημείων ἔμελλον νὰ δωρηθῶσιν εἰς τὴν ἐνταῦθα Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν, αἱ δὲ τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ Ἐθνολογικὴν ἑταιρείαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς μέχρι

τοῦδε μόνον αἱ εἰκόνες τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἀφίχθησαν ἐκ Ῥώμης, καὶ αὐταὶ ἄνευ τῶν ἀναλογίων καὶ τῶν πλαισίων αὐτῶν, καθυστεροῦνται δὲ ἅπασαι αἱ φωτογραφίαι μετὰ τῶν ἀναλογίων καὶ τῶν πλαισίων αὐτῶν. Εὐθὺς δ' ὡς συντελεσθῆ ἢ πλήρης ἀποστολή, θέλει καταλλήλως ἐκπληρωθῆ ὁ ὅρος τῆς εἰς τὰς δύο εἰρημένας ἑταιρείας παραδόσεως τῶν τε εἰκόνων καὶ φωτογραφιῶν καὶ τῶν ἀναλογίων καὶ πλαισίων αὐτῶν.

Μεθ' ὑπολήψεως

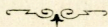
ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

10. Ἐπισημῶν τῶν Ἀθηνῶν (EDWARD DODWELL Views in Greece from Drawings. London 1821).
11. Ἡ Ἀκρόπολις (CH. WORDSWORTH. La Grèce pittoresque. Traduction par REGNAULT. Paris 1841).
12. Ἡ Ἀκρόπολις (I. B. HOBHOUSE ἔνθ' ἄν.).
13. Ἡ Ἀκρόπολις (EDWARD DODWELL ἔνθ' ἄν.).
14. Ἡ Ἀκρόπολις (EDWARD DODWELL ἔνθ' ἄν.).
15. Ἡ Ἀκρόπολις (H. W. WILLIAMS. Select views in Grècee with classical illustrations. London 1829).
16. Ἡ Ἀκρόπολις (STUART AND REVETT The Antiquities of Athens 1762. Γερμανικὴ μετάφρασις. Darmstadt 1829 - 1833).
17. Τὰ Προπύλαια (LE ROY Les ruines des plus beaux monuments de la Grèce. Paris 1758).
18. Τὰ Προπύλαια (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
19. Τὰ Προπύλαια (STUART παρὰ τῷ ADOLPH BÖTTICHER Die Akropolis von Athen. Berlin 1888).
20. Τὰ Προπύλαια (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
21. Ὁ Παρθενών (LE ROY ἔνθ. ἄν.).
22. Ὁ Παρθενών (EDWARD DODWELL. Classical and topographical tour through Greece during the years 1801, 1805 and 1806. London 1819).
23. Ὁ Παρθενών (H. W. WILLIAMS ἔνθ' ἄν.).
24. Ὁ Παρθενών (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
25. Τὸ Ἐρέχθειον (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
26. Τὸ Ἐρέχθειον (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
27. Τὸ Ἐρέχθειον (H. W. WILLIAMS ἔνθ. ἄν.).
28. Τὸ Ἐρέχθειον (Αὐτόθι).
29. Τὸ Ὀδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀτιζοῦ (Αὐτόθι).
30. Χορηγιζὸν μνημεῖον τοῦ Θρασύλλου (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
31. Χορηγιζὸν μνημεῖον τοῦ Θρασύλλου (EDWARD DODWELL. Classical and topographical tour through Greece. London 1819).
32. Χορηγιζὸν μνημεῖον τοῦ Θρασύλλου (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
33. Χορηγιζὸν μνημεῖον τοῦ Λυσιζράτου (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
34. Χορηγιζὸν μνημεῖον τοῦ Λυσιζράτου (EDWARD DODWELL. Classical and topographical tour through Greece. London 1819).
35. Χορηγιζὸν μνημεῖον τοῦ Λυσιζράτου (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
36. Ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
37. Ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (EDWARD DODWELL. Classical and topographical tour through Greece. London 1819).
38. Ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (I. C. HOBHOUSE ἔνθ' ἄν.).
39. Ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (H. W. WILLIAMS ἔνθ' ἄν.).
40. Ναὸς πηλῆσιον τοῦ Ἰλισσοῦ (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).

41. Τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
42. Τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
43. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου Κυρρήστου (EDWARD DODWELL Classical and topographical tour through Greece. London 1819).
44. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου Κυρρήστου (Αὐτόθι).
45. Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου Κυρρήστου (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
46. Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου Κυρρήστου (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
47. Ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
48. Ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
49. Γυμνάσιον Ἀδριανοῦ (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
50. Γυμνάσιον Ἀδριανοῦ (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).
51. Τὸ λεγόμενον Θησεῖον (H. W. WILLIAMS ἔνθ. ἄν.).
52. Ὑδραγωγεῖον Ἀδριανοῦ (LE ROY ἔνθ' ἄν.).
53. Ὑδραγωγεῖον Ἀδριανοῦ (STUART AND REVETT ἔνθ' ἄν.).

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

Τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως περιλαμβάνεται τὸ μὲν ἐν ἰδίᾳ αἰθούσῃ XXXbis τὸ δὲ ἐν κοινῇ αἰθούσῃ F, ἔχον ἐν ἀμφοτέραις γείτον τὸ Βουλγαρικόν, ἐν τῷ Κεντρικῷ Μεγάλῳ τῶν Καλῶν Τεχνῶν παρὰ τῇ Valle Julia, τῇ οὕτως ἐπονομασθεῖσιν ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ Μουσείου Πάπα Ἰουλίου τοῦ Γ'.

Τὸ μέγαρον τοῦτο ἔργον ἀρίστης τέχνης τοῦ ἀρχιτέκτονος Καίσαρος Bazzani, κατέχον περὶ τὰ πεντακισχίλια τετραγωνικὰ μέτρα, προόρισται μετὰ τὸ πέρας τῆς Διεθνoῦς Ἐκθέσεως νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς Ἐθνικὴ Πινακοθήκη τῆς Νεωτέρας Τέχνης, ἐν δὲ τοῖς παραρτήμασιν αὐτοῦ, λίαν πιθανῶς, θὰ φιλοξενῶνται αἱ ἐτήσια καλλιτεχνικαὶ Ἐκθέσεις.

Πρὸς ὅσον οἷόν τε ἀριτιωτάτην παράστασιν τῆς νεωτέρας ἡμῶν τέχνης ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, προτάσει τῶν ἀρμοδίων εἰσηγητῶν, ἐξελέξαμεν ἑλληνοδόξον ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Σόχου, Ροῖλοῦ, Μποκατσιάμπη, Ζάχου, Γερασιώτη, Ματθαιοπούλου, ὅπως αὕτη ἐκλέξῃ τὰ καλλίτερα ἔργα τῶν παρ' ἡμῖν συγχρόνων καλλιτεχνῶν, ἅτινα, τοποθετηθέντα ἐν ἰδίᾳ αἰθούσῃ τοῦ Ζαπλείου Μεγάλου, ἐξετέθησαν εἰς κοινὴν θέαν πρὸ τῆς εἰς Ῥώμην ἀποστολῆς, εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς, καθ' ἣν σειρὰν ἐν τῷ ἐπισήμῳ καταλόγῳ τῆς Ἐκθέσεως ἀνεγράφησαν:

ΕΙΚΟΝΕΣ

		Ἀρραλισθηθεῖσα ἀξία
ΑΛΤΑΜΟΥΡΑ	1 <i>Θαλασσογραφία</i>	2500
ΑΡΓΥΡΟΥ	2 <i>Παῖς ἀναπαυόμενος</i>	2000
	3 <i>Γραῖα μετὰ παιδός</i>	800
	4 <i>Τοπίον</i>	500

ΜΠΟΚΑΤΣΙΑΜΠΗ	5 Ἐλαιόδενδρα	2000.
	6 Ἐκκλησία Ἁγίου Νικολάου Ἀθη- νῶν (ὕδατογραφία)	600
	7 Τοπίον	600
ΔΗΜΑ	8 Εἰκὼν κόρης	1000
Κας ΦΛΩΡΑ-ΚΑΡΑΒΙΑ	9 Μοναξιά	600
	10 Ἀνάγνωσις	1000
	11 Ρεμβασμὸς	1000
ΓΕΡΑΛΗ	12 Πότισμα	500
	13 Τοπίον χιονοσκεπὲς	400
	14 Κεντήτρια	200
ΓΕΡΑΝΙΩΤΗ	15 Τελενταῖαι ἀκτῖνες	4000
	16 Εἰκὼν τῆς νεορίας Κ. Ρ.	1500
ΓΚΥΖΗ	17 Νεκρὰ φύσις	6000
ΙΑΚΩΒΙΔΗ	18 Αὐτοσχέδιος σενανλία	20000
	19 Προσωπογραφία	7000
	20 Γέρον	3000
ΙΩΑΝΝΙΔΗ	21 Ἀτιζὰ ἄνθη	4000
	22 Κατηγομένη	1500
ΚΑΝΖΙΚΗ	23 Μελέτη	600
	24 Μελέτη	400
ΚΟΝΤΙΑΔΗ	25 Κηφισὸς	400
	26 Ἴλισσὸς	400
Δίδος ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ	27 Ἡ λεωφόρος	1000
	28 Καυρὸς ὀμυχλόδης	1000
	29 Θαλασσογραφία	1000
ΛΥΤΡΑ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	30 Ἡ ζλεμμένη	15000
ΛΥΤΡΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	31 Προσωπογραφία	1000

ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΥ	32 Μητροικός ἀσπασμὸς	2800
	33 Εἰζὸν τοῦ διδασκάλου Δύτρα . . .	600
ΘΩΡΝΑΙΟΥ	34 Αἰπόλος	8000
	35 Θαλασσογραφία	700
ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ	36 Ἀγροτική παράστασις	2500
	37 Ἐπίμοχθα ἔργα	2000
ΒΙΚΑΤΟΥ	38 Ἀδελφὴ τοῦ Ἑλέους	2000
	39 Μελέτη	500
ΖΑΪΡΗ	40 Καθ' ὁδὸν	4000

ΓΛΥΠΤΑ

ΜΠΟΝΑΝΟΥ	1 Ὁ Ἕλληρ ἐν δουλείᾳ	15000
	2 Τὸ θέρος	5000
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ	3 Κεφαλὴ ἄραβος	1500
ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ	4 Κεφαλὴ γέροντος	1500
	5 Ὀδοιπόρος	8000
ΙΑΚΩΒΙΔΗ	6 Προτομὴ τοῦ γ. Α.	1000
	7 Προτομὴ τοῦ γ. Γ. Χ.	1000
ΚΟΥΛΟΥΡΗ	8 Προτομὴ	150
ΣΩΧΟΥ	9 Προτομὴ	300
	10 Μνημεῖον τοῦ Π. Μελά	100
	11 Πρόπλασμα μνημείου Α. Σηγγροῦ	5000

Τὸ ἡμέτερον τμήμα, ἂν καὶ ὑπολειπόμενον πολλῶν ἄλλων τμημάτων, ἀντιστρόφως τοῦ ἐν πᾶσι πρωτεύσαντος ἀρχαιολογικοῦ, ἐν τούτοις ἔτυγεν ἑξαιρετικῶν τιμῶν, ἀφοῦ τὸ ἐκτεθὲν ἔργον τοῦ γ. Ἰακωβίδου «Αὐτοσχέδιος Συναυλία» ἐκρίθη ἐκτὸς συναγωνισμοῦ, ζιγγογραφία δ' αὐτοῦ περιελήφθη ἐν τῷ Ἐπισήμῳ

Κατάλογος τῆς Διεθνoῦς Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως, μεταξύ 252 μόνον ζωγραφικῶν ἐκ τῶν ὑπερπεντασχιλίων ἐν ὄλῳ ἐκθεμάτων· ὁ δὲ κ. Ὀθωναῖος διὰ τῆς Αἰπόλου περιελήφθη ὑπὸ τῆς προχορματικῆς Ἑλλανοδίκου Ἐπιτροπῆς μεταξύ τῶν 200 ἐν συν-ὄλῳ ἐκθετῶν, εἰς οὓς ἡ ὀριστικὴ Ἑλλανόδικος Ἐπιτροπὴ ἔδει ν' ἀπονεύμῃ τὰ ἐλάχιστα τὸν ἀριθμὸν χρηματικὰ μόνον βραβεῖα ἐν συνόλῳ 12. Πρὸς τούτοις τυγχάνει ἄξιον ἰδίας μνείας, ὅτι, μεταξύ τῶν παρὰ τῆς Βασιλομήτορος τῆς Ἰταλίας ἀγορασθεισῶν εἰκόνων ἐκ τῆς ὅλης ἐκθέσεως, περιελήφθη καὶ τὸ ἔργον τοῦ κ. Μποκατσιάμπη ἢ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου, μεταξύ δὲ τῶν παρὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας ἀγορασθεισῶν ὁ Κηφισσός, ἔργον τοῦ κ. Κοντιάδου.

Ὡς ἐκ τοῦ ἐλάχιστου ἀριθμοῦ τῶν βραβείων τὰ ἡμέτερα ἐκθέματα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τύχωσι τοιούτων, δι' ὃ ὑπεστηρίξαμεν παρὰ τε τῇ Κεντρικῇ καὶ τῇ προχορματικῇ Ἑλλανοδίκῳ Ἐπιτροπῇ τὴν κατανομὴν τῶν μεγάλων σχετικῶς χρηματικῶν βραβείων, ὧν 2 ἀνήρχοντο εἰς 50 χιλ. ἕκαστον, 4 εἰς 10 χιλ. καὶ 6 εἰς 5 χιλ., εἰς πλείονα μικρότερα τοιαῦτα, ἵνα οὕτω ἱκανοποιηθῶσι πάντῳ δικαίως καὶ ἄλλων φιλοδοξία καὶ ἀμειφθῶσιν οἱ κόποι. Ἄλλ' ἀτυχῶς ἡ γνώμη ἡμῶν, καίπερ κριθεῖσα κατ' ἀρχὴν ὀρθή, ἐν τούτοις κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὴ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἀντέκειτο εἰς τοὺς ὅρους τῶν ὑπὸ τοῦ προγράμματος προκηρυχθέντων. Ἐν τούτοις ἡ ὀριστικὴ Ἑλλανόδικος ἐπιτροπὴ ἐφήρμοσε τὴν γνώμην ἡμῶν ἐν μέρει μηδένα κρίνασα καλλιτέχνην ἄξιον τῶν δύο πρώτων βραβείων, ἀπονεύμασα δ' ἐν ὄλῳ 15 τοιαῦτα ἐκ 10 χιλ. καὶ 4 χιλ. φραγκῶν.

Τὰ ἐκθέματα ταῦτα, ἅτινα πάντα σχεδὸν ἀνήκον τοῖς καλλιτέχναις, πλὴν τῶν ὑπ' ἀρ. 1, 17, 18 καὶ 30 ἀνηχόντων εἰς τοὺς κ. κ. Α. Διομήδην, Στ. Ράλλην, Ἐθ. Πινακοθήζην καὶ Φ. Σεοπιέρην, ἐπιστραφέντα ἐν καιρῷ ἐκ Ρώμης, ἐξετέθησαν εἰς τὴν τελεσθεῖσαν κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ Μεγάρῳ ἐκθεσὶν τῶν Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν, μεθ' ὃ παρεδόθησαν

τοῖς κυρίοις αὐτῶν ἐπιμελείᾳ τοῦ ἀρμοδίου εἰσηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ προέδρου τῆς ἐκθέσεως τῶν Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν κ. Γ. Ἰακωβίδου.

Τὰ ἔργα ταῦτα κατὰ τε τὴν ἀποστολὴν καὶ ἐπιστροφὴν διετηρήθησαν ἀκέραια χάρις τῇ ἐπιμελημένῃ αὐτῶν συσκευῇ, οὐδεμίαν ὑποστάνα ζημίαν, πλὴν τοῦ γυψίνου ὁδοιπόρου τοῦ κ. Γεωργαντῆ καὶ τῆς εἰκόνας «Μελέτη» τοῦ κ. Βικάντου, οἵτινες δεόντως ἀπεζημιώθησαν δι' ἐλαχίστας ἐπενεχθεῖσας ζημίας.

